

Beata Górka-Winter

Polityka Chińskiej Republiki Ludowej wobec Sojuszu Północnoatlantyckiego – uwarunkowania, stan obecny i perspektywy

Abstrakt

Pomimo dającej się zarysować w kilku sferach wspólnoty interesów (zwalczanie terroryzmu, cyberbezpieczeństwo, piractwo morskie, kwestie budowy środków zaufania i bezpieczeństwa), wiele wskazuje na to, że w najbliższym czasie nie dojdzie do zasadniczego zbliżenia pomiędzy Chinami a Sojuszem Północnoatlantyckim. Potencjalną współpracę blokuje głównie polityka Chin, które postrzegają NATO jako narzędzie ekspansji Stanów Zjednoczonych oraz ich hegemonii zarówno w regionie transatlantyckim, jak i poza nim. Pomimo starań kilku członków NATO, by zainicjować z Chinami dialog, a nawet współpracę w obszarze zadeklarowanych wspólnych interesów (operacja w Afganistanie), wysiłki te ostatecznie zakończyły się niepowodzeniem, a od momentu wybuchu wojny w Ukrainie dystans pomiędzy potencjalnymi partnerami jeszcze się pogłębił. W najbliższym czasie stan relacji pomiędzy Chinami a NATO będzie w głównej mierze wypadkową stosunku Stanów Zjednoczonych wobec Chin, a te od czasów ery Trumpa weszły w fazę ostrej rywalizacji oraz wyrażanych przez Chiny opinii na temat instrumentalnego wykorzystywania przez USA Paktu Północnoatlantyckiego do realizacji własnych celów w polityce bezpieczeństwa.

Słowa kluczowe: NATO, Chiny, Stany Zjednoczone, bezpieczeństwo

Wstęp

Chińska Republika Ludowa tradycyjnie postrzega Sojusz Północnoatlantycki jako narzędzie („toolbox”) hegemonii Stanów Zjednoczonych i jeden z ich najważniejszych instrumentów dominacji politycznej i wojskowej na świecie. Działania NATO stoją w sprzeczności z głównymi zasadami polityki zagranicznej

i bezpieczeństwa Chin, które opowiadają się za wielobiegunowym porządkiem międzynarodowym, w którym relacje międzynarodowe nie są zdominowane przez jedno państwo czy sojusz. Sceptycyzm Chin wobec NATO rośnie stale od momentu zakończenia zimnej wojny. Mają na to wpływ trzy główne czynniki. Po pierwsze, rosnąca – w zasadzie aż do pośpiesznego wycofania się amerykańskich wojsk z Afganistanu – pozycja Stanów Zjednoczonych na arenie międzynarodowej, wzmacniana ich skłonnością do wojskowego zaangażowania w obronie promowanych przez USA wartości (liberalna demokracja, prawa człowieka, rule of law). Chiny krytykowały zaangażowanie USA i NATO w wojny na Bałkanach w latach 90. XX w.¹, z dużą rezerwą obserwowały operację ISAF w Afganistanie oraz interwencje w Iraku czy Libii. Oficjalnie Państwo Środka dystansuje się od operacji natury wojskowej w państwach trzecich niezależnie od motywu (np. obrona praw zagrożonych mniejszości) zgodnie z jedną z ich kluczowych zasad „nieinterwencji” w sprawy wewnętrzne innych państw. Po drugie, duże napięcia pomiędzy Chinami a Stanami Zjednoczonymi na polu wojskowym (w szczególności w regionie Pacyfiku) oraz ekonomicznym (wojna handlowa wypowiedziana przez Donalda Trumpa i kontynuowana przez demokratyczną administrację Joe Bidena) oraz polityka „decoupling” czy obecnie „de-risking” wobec Chin w sposób naturalny odbija się na postrzeganiu Sojuszu przez Chiny, które uważają NATO za swego rodzaju „przedłużenie potęgi” Stanów Zjednoczonych. I po trzecie, Chiny w ostatnich dwóch dekadach dokonały dużego zbliżenia z Rosją (na wielu płaszczyznach), zatem z dużym niepokojem patrzą na proces rozszerzania NATO i postrzegają go – zgodnie z interpretacją rosyjską – jako proces „ekspansji” i rozszerzania hegemonii Stanów Zjednoczonych na świecie. Uznają również, że Sojusz ma agresywne zamiary wobec państw, które nie wyznają jego wartości. W niniejszym artykule omówione zostaną najważniejsze uwarunkowania polityki Chińskiej Republiki Ludowej wobec NATO, aktualny stan relacji pomiędzy nimi oraz perspektywy na przyszłość, uwzględniające dużą złożoność interesów obydwu partnerów w obecnym kontekście międzynarodowym.

---

¹ Największy kryzys w relacjach NATO z Chinami po zakończeniu zimnej wojny wybuchł w roku 1999 po przypadkowym zbombardowaniu chińskiej ambasady w Belgradzie przez myśliwce NATO, w wyniku czego śmierć poniosły trzy osoby. Mimo wypłaty odszkodowania w kwocie ponad 30 mln USD przez Stany Zjednoczone, jeszcze w 2022 r. rzecznik chińskiego MSZ podkreślał, że zbombardowanie chińskiej ambasady było „aktem barbarzyństwa”. Zob. wypowiedź rzecznika chińskiego MSZ z 7 V 2022 r.: *China will never forget NATO's bombing of Chinese embassy: spokesperson* [7 V 2022], http://www.china.org.cn/world/2022-05/07/content_78205578.htm (27 VII 2023).

Wzrost potęgi Chin

Najważniejszym czynnikiem warunkującym politykę Chin wobec NATO jest wzrost ich możliwości wojskowych, za czym idzie gotowość do rywalizacji wojskowej, zarówno z państwem o największych możliwościach projekcji siły w Sojuszu, jakim są Stany Zjednoczone, jak i rozszerzania swoich wpływów w regionach, które do tej pory uznawane były jako tradycyjne strefy wpływów amerykańskich (Bałkany, Europa Środkowo-Wschodnia). Chiny od wielu lat modernizują i reorganizują swoje siły zbrojne oraz przygotowują się do zajęcia pozycji lidera w globalnej rywalizacji militarnej. Do momentu wybuchu pandemii covid-19 proces ten był niezwykle intensywny, choć i obecnie rozwój Chin w sferze wojskowej odbywa się w bardzo dynamicznym tempie². W marcu 2023 r. Chiny ogłosiły pułap swojego budżetu obronnego na kwotę niemal 225 mld USD, co oznaczało ponad 7% wzrostu w porównaniu z rokiem 2022. Mimo odnotowanego w ostatnich latach spowolnienia gospodarczego, wydatki wojskowe Chin rokrocznie rosną i plasują to państwo na drugim – po Stanach Zjednoczonych – miejscu na liście państw wydających najwięcej na obronę, przy czym te ostatnie zanotowały wzrost po raz pierwszy od dziesięciu lat w roku 2019. W ciągu ostatniej dekady Chiny podwoiły swoje wydatki na obronność, a od niemal trzydziestu lat budżet obronny Chin rokrocznie rośnie. Warto podkreślić, iż najbardziej renomowane ośrodki badawcze wskazują, iż Chiny nie publikują realnych kwot, które przeznaczają na zbrojenia. Według SIPRI chiński budżet obronny za rok 2022 zamknął się kwotą 292 mld USD, a według IISS nawet kwotą niemal 320 mld USD. Według analityków z amerykańskiego Departamentu Obrony oficjalne liczby podawane przez chiński rząd mogą być nawet dwukrotnie zaniżone³.

Jak już wspomniano, kwoty te umiejscawiają Chiny na pozycji drugiego państwa pod względem światowych wydatków na zbrojenia. W zależności od wielkości PKB Chiny przeznaczają na zbrojenia nawet do 8% PKB (w 2021 r.) i utrzymują ponad 2 mln żołnierzy w czynnej służbie. Chiny dokonują również ogromnych postępów w akwizycji nowoczesnego uzbrojenia (myśliwce piątej generacji w technologii *stealth* mające konkurować z F-35; pociski balistyczne do zwalczania okrętów wojennych; pierwszy chiński lotniskowiec zwodowano w 2012 r., z możliwością załadowania ok. 2 tys. załogi, a obecnie mają już do dyspozycji trzy takie okręty; do tego dochodzą nowoczesne czołgi czwartej generacji, bezzałogowce, bombowce etc.). Już w czerwcu 2018 r. chińskie przedsiębiorstwo

² Szerzej na ten temat: J. Engstrom, *Systems Confrontation and System Destruction Warfare. How the Chinese People's Liberation Army Seeks to Wage Modern Warfare*, Santa Monica 2018.

³ Zob. *What Does China Really Spend on its Military?* [28 XII 2015], <https://chinapower.csis.org/military-spending/> (24 VII 2023).

China Electronics Technology Group Corporation przetestowało np. wspólny lot rekordowej liczby dronów (tzw. rój dronów liczył w sumie ok. 120 sztuk sprzętu).

Z roku na rok Chiny zmniejszają również swoją zależność od zakupów uzbrojenia od dostawców zagranicznych, powiększając regularnie własny potencjał produkcyjny oraz zwiększając wolumen eksportu, przede wszystkim na te rynki, gdzie np. z powodu sankcji lub dużo wyższej ceny nie dociera uzbrojenie amerykańskie i europejskie. Choć w sferze eksportu uzbrojenia Chiny pozostają daleko w tyle za największymi graczami (ok. 5% wolumenu światowego eksportu), jednak ich potencjał z roku na rok rośnie. Dzieje się tak dzięki inwestycjom zagranicznym, tworzeniu *joint ventures* z podmiotami zagranicznymi, przejęciom, a także szeroko zakrojonemu procesowi zakupów technologii na rynku amerykańskim, np. w sferze sztucznej inteligencji (AI), ale także robotyki, rzeczywistości rozszerzonej (*augmented reality*) etc.⁴. Sukcesywnie Chiny zmniejszają także swoją rolę jako montowni czy kopisty rozwiązań zagranicznych, a coraz częściej występują z własnymi produktami i efektem działań chińskiej myśli technologicznej. Częściowo jest to odzwierciedleniem realnych ambicji Chin w uzyskaniu supremacji technologicznej nad przeciwnikami (już dziś zajmują drugie miejsce na świecie pod względem liczby opatentowanych wynalazków). Na światowym rynku wdrażania AI są na drugim miejscu, a do roku 2023 zamierzają zostać światowym liderem w dziedzinie przemysłu opartego na nowoczesnych technologiach (projekt *Made in China 2025*). Już dziś Chiny eksportują głównie okręty, samoloty, pojazdy opancerzone, RPVs, rakiety, systemy obrony przeciwlotniczej, a także sensory i systemy artyleryjskie.

Nie ulega wątpliwości, że przewagę na przyszłym polu walki zapewni walczącym stronom istotny rozwój technologiczny. W białej księdze obrony z 2019 r. Chiny wyraźnie wspominają o swych obawach, czyli o możliwości „zaskoczenia technologicznego” przez przeciwnika⁵. Także NATO w raporcie *Visions of Warfare 2036* omawia różne, futurystyczne scenariusze konfliktów z udziałem zaawansowanych systemów walki kolejnej generacji, robotów, sztucznej inteligencji⁶, rozszerzonej rzeczywistości (*augmented reality*) czy genetycznie ukształtowanych żołnierzy przyszłości o zmodyfikowanych cechach charakteru i nadzwyczajnych umiejętnościach⁷. Wśród wspomnianych technologii, które w ciągu najbliższych kilku lat mogą przyczynić się do całkowitej zmiany warunków prowadze-

⁴ Zob. więcej m.in. D. Clark, *China is Shaping the Future of Global Tech* [12 I 2018], <https://www.ft.com/content/5dffffd2-f6f9-11e7-a4c9-bbdefa4f210b> (24 VII 2023).

⁵ Pełny tekst: *Full Text: China's National Defense in the New Era* [24 VII 2019], https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html (24 VII 2023).

⁶ A. Gilli, *Preparing for „NATO-mation”: the Atlantic Alliance toward the age of artificial intelligence*, „NDC Policy Brief” 2019, no. 4, s. 1-4.

⁷ T.M. Phillips, A. Cole, *Visions of Warfare 2036*, Norfolk 2016.

nia działań zbrojnych, np. poprzez rozszerzenie tzw. świadomości sytuacyjnej, zmianę systemu kontroli i dowodzenia (C2) etc., prym wiodą technologie oparte na sztucznej inteligencji. Jak obliczyli eksperci firmy konsultingowej Markets and Markets, do roku 2025 wartość technologii opartych na sztucznej inteligencji w zbrojeniówce będzie opiewała na kwotę niemal 12 mld USD i podwoi się w stosunku do kwoty osiągniętej w roku 2020, tj. ok. 6 mld USD⁸. Największych inwestycji na tym polu dokonały oczywiście firmy amerykańskie i azjatyckie, pozostawiając daleko w tyle firmy europejskie. Należy przypuszczać, że w ciągu następnej dekady państwa takie jak Chiny⁹ (ale także Indie) mogą w pewnych obszarach – lotnictwo, cyberobrona, systemy lądowe, sieci sensorów – skokowo zmniejszyć dystans technologiczny wobec NATO, właśnie poprzez adaptowanie innowacyjnych rozwiązań w tej sferze. Chiny są również liderem w przyjmowaniu konkretnych rozwiązań instytucjonalnych i finansowych dotyczących wdrażania AI w obszarze militarnym (np. formy partnerstwa publiczno-prywatnego) oraz nadają ton powstającym w tej dziedzinie regulacjom – np. gromadzenie różnego rodzaju danych na serwerach kontrolowanych przez Chiny. Chiny wdrażają również projekt tzw. Cyfrowego Szlaku Jedwabnego, którego jednym z zasadniczych celów jest uniezależnienie się od Stanów Zjednoczonych jako globalnego dostawcy usług internetowych i przesyłu informacji¹⁰. W odpowiedzi na wzrost konkurencyjności ze strony Chin, w 2021 r. Stany Zjednoczone przyjęły tzw. US Innovation and Competition Act of 2021, w którym ogłoszono kwotę 250 mld USD, którą USA zamierzają wydać np. na uniezależnienie się od Chin jeśli chodzi o produkcję półprzewodników czy mikroczipów¹¹.

Oprócz regionu Pacyfiku z rosnącym potencjałem Chin należy się liczyć choćby w Afryce¹², gdzie NATO również posiada swoje interesy ze względu na konieczność angażowania się niektórych jego członków w walkę z piractwem morskim czy ugrupowaniami terrorystycznymi, stanowiącymi zagrożenie dla Europy

⁸ *Artificial Intelligence (AI) Market by Offering (Hardware, Software), Technology (ML (Deep Learning (LLM, Transformers (GPT 1, 2, 3, 4)), NLP, Computer Vision), Business Function, Vertical, and Region – Global Forecast to 2030*, <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/artificial-intelligence-market-74851580.html> (27 VII 2023).

⁹ Niektórzy eksperci prognozowali, że do 2020 r. budżet Chin na R&D prześcignie budżet Stanów Zjednoczonych. Obecnie podaje się datę 2025. Jak zaznaczają eksperci, od roku 2000 wydatki Chin rosną w tempie ok. 16% rocznie, a Stanów Zjednoczonych – ok. 3% rocznie. Na światowym rynku wdrażania AI Chiny są na drugim miejscu, a do 2023 r. zamierzają zostać światowym liderem w tej dziedzinie (projekt Made in China 2025).

¹⁰ Więcej zob.: *Mapping China's Digital Silk Road* [19 X 2021], <https://reconasia.csis.org/mapping-chinas-digital-silk-road/> (26 VII 2023).

¹¹ Zob. *S.1260 – United States Innovation and Competition Act of 2021*, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/1260/text> (25 VII 2023).

¹² Szerokim echem odbiła się w szczególności informacja o tym, że Chiny otworzyły swoją pierwszą bazę wojskową w Dżibuti mimo zasady, iż nie utrzymują baz z siłami zbrojnymi

oraz w Arktyce, gdzie wiele państw rywalizuje o pokłady surowców. W swojej strategii arktycznej Chiny ogłosiły się nawet w 2018 r. mianem „near Arctic state”¹³. W ostatnich latach Chiny zintensyfikowały również współpracę z Rosją na polu militarnym (wspólne ćwiczenia i manewry) i w razie wybuchu konfliktu pomiędzy NATO a Rosją najprawdopodobniej wsparłyby, przynajmniej politycznie (na forum RB ONZ), władze na Kremlu. Póki co, od lutego 2022 r. ogromne zastrzeżenia państw NATO budzi postawa Chin wobec napastniczej wojny prowadzonej przez Rosję przeciwko Ukrainie, której Chiny nie tylko nie potępiły, lecz istnieją poważne przypuszczenia, że aktywnie ją wspierają dostawami broni czy części zamiennych¹⁴. W marcu 2023 r. prezydent Xi Jinping udał się do Moskwy na spotkanie z Władimirem Putinem, co samo w sobie jest już oznaką politycznego poparcia dla Rosji. Dzięki zakupom rosyjskich surowców przez Chiny, Kreml nie odczuwa aż tak dotkliwie nałożonych sankcji. Pojawiają się również informacje, że Chiny wspierają Rosję sprzedając technologii podwójnego przeznaczenia, półprzewodników, cywilnych dronów, oraz innych zaawansowanych technologii (szczególnie w zakresie elektroniki – np. części do radarów), co może dać jej przewagę na polu walki. W styczniu 2023 r. Departament Handlu nałożył sankcje na chińską firmę Spacety China, gdyż według jego ustaleń dostarczała zobrazowań satelitarnych dla najemników z Grupy Wagnera¹⁵. Obydwa państwa przeprowadzają również wspólne patrole, np. z udziałem strategicznych bombowców¹⁶. We wspomnianej już białej księdze Chiny wskazały, że „ekspansja NATO, rozumiana jako wzmocnienie sił Sojuszu w Europie Środkowej, umacnia zjawisko globalnej rywalizacji wojskowej”¹⁷. Stwierdzenie to można oczywiście traktować li tylko jako „ukłon” w stronę Moskwy i pewien wyraz solidaryzowania się z partnerem obawiającym się „okrażenia” przez NATO, choć jest w zasadzie oczywiste, że Chiny postrzegają NATO jako swego rodzaju „przedłużenie” działań Stanów

---

poza granicami kraju. Wedle tłumaczeń chińskiego rządu – ma to być baza logistyczna dla sił peace-keepingu operujących w Afryce. Zob. *China Formally Opens First Overseas Military Base in Djibouti* [1 VIII 2017], <https://www.reuters.com/article/us-china-djibouti-idUSKB-N1AH3E3> (25 VII 2023).

¹³ *China's Arctic Policy, The State Council Information Office of the People's Republic of China, January 2018, First Edition 2018* [26 I 2018], https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm (25 VII 2023).

¹⁴ *Ukraine war: What support is China giving Russia?* [20 III 2023], <https://www.bbc.com/news/60571253> (25 VII 2023).

¹⁵ Zob. *Treasury Sanctions Russian Proxy Wagner Group as a Transnational Criminal Organization* [26 I 2023], <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1220> (25 VII 2023).

¹⁶ F.-S. Gady, *The Significance of the First Ever China-Russia Strategic Bomber Patrol* [25 VII 2019], <https://thediplomat.com/2019/07/the-significance-of-the-first-ever-china-russia-strategic-bomber-patrol/> (25 VII 2023).

¹⁷ *Full Text: China's National Defense in the New Era* [24 VII 2019], https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html (25 VII 2023).

Zjednoczonych, z którymi podjęły dynamiczną i wielowymiarową rywalizację na poziomie regionalnym i globalnym.

Państwo Środka podejmuje również coraz więcej wysiłków, by angażować się globalnie w operacje pokojowe ONZ. Od 1992 r.¹⁸ rola Chin w operacjach pokojowych rośnie – spośród wszystkich pięciu stałych członków RB ONZ Chiny dostarczają największej liczby żołnierzy. W 2017 r. Chiny powołały również *stand by force* z przeznaczeniem wyłącznie do tych misji. Chiny w sposób istotny zasila ją również budżet ONZ misji typu *peace-keeping* – tylko w 2015 r. wyasygnowały ponad miliard USD na potrzeby funduszu misji. Nie ulega wątpliwości, że udział w tych misjach służy Chinom do realizacji ich strategicznych interesów poprzez zabezpieczanie swojej obecności przede wszystkim w państwach Afryki, gdzie od dekad prowadzą intensywną działalność biznesową i inwestycyjną¹⁹.

Chiny w polityce NATO

Mimo że od ponad dwóch dekad NATO dość aktywnie prowadzi politykę „partnerstw globalnych” (partnerami NATO są m.in. Japonia, Nowa Zelandia, Korea Południowa) warunkowanych głównie interesami w sferze zwalczania terroryzmu, bezpieczeństwa morskiego, cyberbezpieczeństwa itp.²⁰, Chińska Republika Ludowa nigdy nie znalazła się w orbicie państw, z którymi NATO pragnęło nawiązać bliskie relacje polityczne i wojskowe²¹. Co więcej, Sojusz długo nie sformułował założeń swojej polityki wobec Chin w żadnym wymiarze. Rozważania na temat tego, czy NATO powinno w formie zinstytucjonalizowanej nawiązać partnerstwo z Państwem Środka, rozpoczęły się w NATO stosunkowo późno i były prowadzone raczej w zaciszu politycznych gabinetów niż podawane do publicznej dyskusji eksperckiej. Przejawy rosnącej potęgi i ambicji Chin (w szczególności w wymiarze technologicznym i wojskowym) były przez większość państw Sojuszu w zasadzie ignorowane, długo nie budziły większego niepokoju²²,

¹⁸ Pierwszą dyslokacją dla chińskich „błękitnych hełmów” była Kambodża. Z kolei największą – kontyngent w Sudanie Południowym.

¹⁹ Więcej na ten temat: M. Lanteigne, *The Role of U.N. Peacekeeping in China's Expanding Strategic Interests*, „Special Report” 2018, no. 430, s. 1-6.

²⁰ Zob.: *North Atlantic Treaty Organization*, <http://www.nato.int> (25 VII 2023).

²¹ Zob. również: M. Adamczyk, *Dwadzieścia lat minęło... I co dalej? O kluczowych wyzwaniach w ramach współczesnych stosunków Chin–NATO*, [w:] *Transformacja Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego a uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne tego procesu*, red. M. Kulczycki, M. Musioł, Toruń 2020, s. 181-208.

²² Ekspansja infrastrukturalna Chin w Europie była ignorowana do tego stopnia, że Chińczycy bez większych przeszkód weszli w posiadanie portu w Pireusie czy portu lotniczego w Tiranie (potem jednak odkupionego przez Albańczyków), posiadają udziały w kluczowych spółkach w wielu państwach europejskich: we Francji, Włoszech, Niemczech, Belgii,

a uzasadnione obawy wynikające ze zmniejszającej się dynamicznie luki technologicznej pomiędzy państwami NATO a Chinami są wyraźnie artykułowane dopiero od niedawna i to przy wyraźnym nacisku ze strony Stanów Zjednoczonych²³. Naprawdę intensywne debaty polityczne i eksperckie poświęcone pożądanemu modelowi relacji z Państwem Środka rozpoczęły się na dobre dopiero w ostatnich kilku latach, a bezpośrednim impulsem do ich prowadzenia są: coraz bardziej asertywna polityka Chin wobec Tajwanu, ekspansja na Morzu Południowochińskim i zwiększające się możliwości wojskowe i technologiczne Chin. Od 2010 r. odbywają się coroczne spotkania przedstawicieli wojskowych (z przerwą w latach 2016-2019). Największe zastrzeżenia Sojuszu budzi brak jakichkolwiek przejawów demokratyzacji rządów w ChRL, kwestia łamania praw człowieka (w szczególności w prowincji Xinjiang) oraz brak przejrzystości w działaniach w sferze wojskowej.

Do momentu wybuchu wojny pomiędzy Rosją a Ukrainą, wobec której Chiny zajmują stanowisko wspierające Rosję, większość państw NATO utrzymywało i w zasadzie nadal utrzymuje z Chinami satysfakcjonujące (a nawet – jak Niemcy, Turcja czy Włochy – bardzo ściśle) relacje polityczno-gospodarcze. Wynika to oczywiście z pozycji gospodarczej Chin, ich potencjału eksportowego oraz inwestycyjnego w Europie, a także możliwości dostarczania nowoczesnych technologii (jak 5G i 6G). Wiele państw argumentowało zatem, że istniała zasadność nawiązania relacji Sojuszu z Chinami, a dalszy brak konstruktywnych stosunków, zarówno na poziomie politycznym, jak i roboczym, w dłuższej perspektywie może się odbić negatywnie na możliwościach globalnego oddziaływania NATO i ograniczy jego ambicje w realizacji projektu o 360 stopni. Interesy Sojuszu i Chin skrzyżowały się bezpośrednio już w 2001 r., kiedy siły państw NATO znalazły się w bezpośredniej bliskości granicy afgańsko-chińskiej (tzw. korytarz wachański). NATO próbowało wówczas zaangażować Chiny do realizacji swojej misji (zabezpieczenie logistyki, dyslokacja sił do celów misji cywilnych, programy odbudowy), ale spotkało się to z dużą rezerwą ze strony Państwa Środka. Obawy budził również zadeklarowany w 2009 r. „surge” (zwiększenie liczebności) sił amerykańskich w AfPaku, gdyż Chiny odebrały to jako sygnał wzrastającego zainteresowania Stanów Zjednoczonych regionem i budowy tam silnej pozycji. Z drugiej strony Chinom zależało na tym, by siły ISAF stacjonowały w Afganistanie do momentu osiągnięcia stabilizacji w tym kraju²⁴. Z dużym przekonaniem można

---

Hiszpanii itp. Zob. np.: A. Tidey, *Europe is fretting over China owning key EU infrastructure. Here's why* [10 XI 2022], <https://www.euronews.com/my-europe/2022/11/10/heres-how-china-could-use-its-ownership-of-eu-critical-infrastructure-to-exert-pressure> (23 VII 2023).

²³ Więcej na ten temat zob.: B. Górka-Winter, *NATO po Brukseli. O skomplikowanych (po)rachunkach sojuszniczych*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2018, nr 4, s. 89-102.

²⁴ Zob. np.: K. Dumbaugh, *U.S. Strategy in Afghanistan-Pakistan: Chinese Views and Interests*, Arlington 2010.

stwierdzić, że wojska amerykańskie i sojusznicze, walczące z Al-Kaidą i talibami, były niejako Chinom na rękę, gdyż dzięki nim, same nie angażując się wojskowo, mogły zabezpieczać swoje interesy ekonomiczne w Afganistanie. Mimo zaproszeń ze strony NATO Chiny odrzuciły również wiele propozycji zaangażowania w odbudowę Afganistanu, inicjując własne projekty bez ściślejszej współpracy z Sojuszem. Zarówno NATO, jak i Chiny angażują się również od 2008 r. w operacje zwalczania piractwa w Zatoce Adeńskiej oraz u wybrzeży Somalii i współpracują na forum SHADE (*the Shared Awareness and Deconfliction*) w obszarze bezpieczeństwa morskiego.

Pokrywające się obszary współpracy pomiędzy NATO a Chinami doprowadziły w końcu do sformułowania idei ściślejszej współpracy pomiędzy tymi podmiotami. Dał temu wyraz m.in. Wolfgang Ischinger – przewodniczący Monachijskiej Konferencji Bezpieczeństwa, który uważał, że NATO i Chiny „powinny ściślej ze sobą współpracować”, zarówno w sprawach regionalnych, jak i globalnych. W 2010 r., na zaproszenie Ischingera, chiński minister spraw zagranicznych, Yang Jiechi, wygłosił przemówienie otwierające Monachijską Konferencję Bezpieczeństwa (luty 2010 r.). Podczas tej konferencji rzecznik chińskiego MSZ, Ma Zhaoxu, zauważył, że „Chiny nawiązały pewne kontakty z NATO w ostatnich latach i będą nadal prowadzić wymianę z NATO na odpowiednich szczeblach w oparciu o nową perspektywę bezpieczeństwa, obejmującą wzajemne zaufanie, równość i wzajemne korzyści”. Z kolei w 2012 r. ówczesny sekretarz generalny NATO Anders Fogh Rasmussen zaproponował utworzenie Rady NATO-Chiny na wzór funkcjonującej wówczas Rady NATO-Rosja. Tematy do dyskusji miały w zasadzie pokrywać się z tymi podejmowanymi z Rosją (walka z terroryzmem, zagrożenia w cyberprzestrzeni, bezpieczeństwo morskie itp.)²⁵. Pomysły te ostatecznie nie uległy realizacji, a od kiedy stery w Białym Domu przejął Donald Trump, szanse na pogłębienie dialogu chińsko-natowskiego znacząco zmalały. Trump, który zapoczątkował politykę de-couplingu i uczynił z tej koncepcji sztandarowy projekt swojej administracji, nigdy nie zgodziłby się na znaczące pogłębienie stosunków z Chinami w sferze bezpieczeństwa. Ostatnie rozmowy pomiędzy Sojuszem a przedstawicielami chińskiego establishmentu wojskowego odbyły się 5 VI 2019 r. Wśród tematów prowadzonego z Chinami dialogu znalazły się: bezpieczeństwo w regionie Morza Południowochińskiego, problem z programem nuklearnym i balistycznym Korei Północnej, zwalczanie piractwa morskiego, operacja NATO w Afganistanie, chińskie reformy sił zbrojnych oraz potencjalne obszary współpracy pomiędzy stronami. Omówiono również

²⁵ „NATO: A Changing Alliance in a Changing World”. Speech by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen to the Paul H. Nitze School of Advanced International Studies (SAIS) in Washington D.C. [12 V 2011], https://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_73986.htm (23 VII 2023).

możliwość uczestniczenia przedstawicieli Chin w kursach oferowanych przez NATO Defence College czy NATO School w Oberammergau oraz przedstawicieli NATO w kursach oferowanych przez China's Defense University, kwestie wymiany informacji, współpracy sił morskich etc. Zasadniczo na tamtym etapie prowadzony dialog miał na celu budowę zaufania i przejrzystości działań (*transparency*).

Zakończenie

W najbliższym czasie najważniejszym kontekstem dla relacji Chin-NATO pozostanie wojna rosyjsko-ukraińska oraz rywalizacja amerykańsko-chińska na polu wojskowym i technologicznym. W najnowszej strategii Sojuszu przyjętej w 2022 r. Chin pojawiają się po raz pierwszy. Strategia zawiera stwierdzenie, że chińskie ambicje i „akcje przymusu” stanowią wyzwanie dla interesów, wartości i bezpieczeństwa państw Sojuszu, a jego intencje są dla NATO mało przejrzyste. Zaznaczono, że chińskie działania o charakterze hybrydowym, w sferze cyber oraz dezinformacji, a także powtarzająca się agresywna retoryka, są dla NATO zagrożeniem. W Strategii wskazano, że Chin chcą kontrolować technologie krytyczne dla bezpieczeństwa oraz sfery przemysłowej, infrastrukturę krytyczną, strategiczne surowce oraz łańcuchy dostaw. W Strategii zauważono również, że Chin używają współpracy ekonomicznej do uzależniania innych państw oraz dążą do obalenia ustalonego porządku międzynarodowego w różnych dziedzinach oraz odnotowano pogłębiające się partnerstwo chińsko-rosyjskie. Jednocześnie w dokumencie podkreślono, że NATO pozostaje otwarte na konstruktywne zaangażowanie z Chinami włączając w to budowanie wzajemnego klimatu zaufania i przejrzystości. Państwa Sojuszu zadeklarowały również, że są gotowe do zabezpieczenia interesów NATO w związku z działaniami Chin. W orbicie zainteresowania Sojuszu pozostaje również rosnący potencjał nuklearny Chin oraz środki jego przenoszenia. W Strategii ponownie podkreślono, że dzieje się to bez odpowiedniego zapewnienia mechanizmów przejrzystości²⁶.

Wiele wskazuje na to, że w perspektywie najbliższych kilku lat to nie polityka wobec Rosji, a wobec Chin może być przyczyną dużych tarć politycznych w NATO. Największe państwa europejskie – Francja i Niemcy, nie planują w naj-

---

²⁶ O ile sama strategia madrycka pozostaje dość lakoniczna, to dużo więcej na temat podejścia wobec Chin można odnaleźć w raporcie ekspertów, który powstał na zlecenie sekretarza generalnego Jensa Stoltenberga przed przyjęciem nowej koncepcji strategicznej NATO. Zob. *NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General [XII 2020]*, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf (27 VII 2023).

bliższym czasie zaostrzenia kursu wobec Chin, głównie z powodu silnych więzów ekonomicznych. W pierwszej Strategii Bezpieczeństwa przyjętej przez Republikę Federalną Niemiec w czerwcu br. Chiny są określane jako rywal, ale i partner²⁷. Jest to jasny polityczny sygnał, głównie wobec USA, iż Niemcy nie planują zaostrzenia kursu wobec Chin. Europejskim decydom wciąż umyka to, iż działania Chin nie tylko wokół Tajwanu, ale również w Europie (przejmowanie infrastruktury krytycznej, szpiegostwo przemysłowe) stanowi potencjalne ogromne zagrożenia dla bezpieczeństwa Europy. Wiele państw europejskich ignoruje fakt, iż stałe skracanie dystansu technologicznego (przede wszystkim w obszarze wojskowym) między Chinami a państwami Zachodu oraz lądowa i morska ekspansja Państwa Środka ma na celu umocnienie chińskich wpływów politycznych i gospodarczych w państwach, które przyjęły chińskie propozycje współpracy obejmującej przede wszystkim ogromne inwestycje infrastrukturalne, dzierżawę lub zakup obiektów infrastruktury krytycznej oraz tworzenie specjalnych stref ekonomicznych na wzór Shenzhen Special Economic Zone. W 2020 r. ukazał się również bardzo alarmistyczny w tonie raport Pentagonu²⁸. Wskazano w nim, że w wielu kluczowych obszarach Chiny prześcignęły już Stany Zjednoczone. Wymieniono m.in.: marynarkę wojenną, konwencjonalne pociski balistyczne bazowania naziemnego oraz pociski typu cruise, zintegrowane systemy obrony przeciwlotniczej, potencjał nuklearny, ogólny potencjał liczebny chińskiej armii, siły obrony wybrzeża. Dane liczbowe i tempo pozyskiwania przez Chiny pewnych zdolności nie pozostawiają wątpliwości, iż do roku 2050 osiągną one przewagę wojskową nad Stanami Zjednoczonymi. Chiny nie uczestniczą ponadto właściwie w żadnym mechanizmie kontroli zbrojeń i rozbrojenia, co też niepokoi państwa Sojuszu. Nawet jeśli potraktujemy te prognozy z dużą dozą rezerwy NATO musi się liczyć z rosnącymi możliwościami Chin w sferze wojskowej.

---

²⁷ *Robust. Resilient. Sustainable. Integrated Security for Germany. National Security Strategy* [VI 2023], <https://www.nationalesicherheitsstrategie.de/National-Security-Strategy-EN.pdf> (27 VII 2023).

²⁸ *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020* [21 VIII 2020], <https://media.defense.gov/2020/Sep/01/2002488689/-1/-1/1/2020-DOD-CHINA-MILITARY-POWER-REPORT-FINAL.PDF> (27 VII 2023).

Abstract

Beata Górka-Winter

The policy of the People's Republic of China towards the North Atlantic Alliance – determinants, actual state and prospects

Despite a possible commonality of interests in several spheres (counter-terrorism, cyber-security, maritime piracy, confidence-building and security issues), there are many indications that there will be no fundamental rapprochement between China and the North Atlantic Alliance in the near future. Potential cooperation is blocked mainly by the politics of China, which sees NATO as a tool for the expansion of the United States and its hegemony both in the transatlantic region and beyond. Despite the efforts of several NATO members to initiate dialogue and even cooperation with China in the area of declared common interests (the operation in Afghanistan), these efforts ultimately failed, and since the outbreak of the war in Ukraine the distance between the potential partners has widened even further. In the near term, the state of relations between China and NATO will be mainly a product of the attitude of the United States toward China, and these have entered a phase of fierce rivalry since the Trump era, as well as China's expressed views on the US' instrumental use of the North Atlantic Pact to achieve its own goals in security policy.

Keywords: NATO, China, United States, security

References

- Adamczyk, M., *Dwadzieścia lat minęło... I co dalej? O kluczowych wyzwaniach w ramach współczesnych stosunków Chiny–NATO*, [in:] *Transformacja Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego a uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne tego procesu*, eds. M. Kulczycki, M. Musioł, Toruń 2020.
- Artificial Intelligence (AI) Market by Offering (Hardware, Software), Technology (ML (Deep Learning (LLM, Transformers (GPT 1, 2, 3, 4)), NLP, Computer Vision), Business Function, Vertical, and Region – Global Forecast to 2030*, <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/artificial-intelligence-market-74851580.html>.
- China Formally Opens First Overseas Military Base in Djibouti* [1 VIII 2017], <https://www.reuters.com/article/us-china-djibouti-idUSKBN1AH3E3>.

- China's National Defense in the New Era* [24 VII 2019], https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html.
- China Power, What Does China Really Spend on its Military?* [28 XII 2015], <https://chinapower.csis.org/military-spending/>.
- China will never forget NATO's bombing of Chinese embassy: spokesperson* [7 V 2022], http://www.china.org.cn/world/2022-05/07/content_78205578.htm.
- China's Arctic Policy. The State Council Information Office of the People's Republic of China, January 2018, First Edition 2018* [26 I 2018], https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm (26 VII 2023).
- Clark, D., *China is Shaping the Future of Global Tech* [12 I 2018], <https://www.ft.com/content/5dffffd2-f6f9-11e7-a4c9-bbdefa4f210b> (24 VII 2023).
- Dumbaugh, K., *U.S. Strategy in Afghanistan-Pakistan: Chinese Views and Interests*, Arlington 2010.
- Engstrom, J., *Systems Confrontation and System Destruction Warfare. How the Chinese People's Liberation Army Seeks to Wage Modern Warfare*, Santa Monica 2018.
- Gady, F.-S., *The Significance of the First Ever China-Russia Strategic Bomber Patrol* [25 VII 2019], <https://thediplomat.com/2019/07/the-significance-of-the-first-ever-china-russia-strategic-bomber-patrol/>.
- Gilli, A., *Preparing for „NATO-mation”: the Atlantic Alliance toward the age of artificial intelligence*, „NDC Policy Brief” 2019, no. 4.
- Górka-Winter, B., *NATO po Brukseli. O skomplikowanych (po)rachunkach sojusznicych*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2018, nr 4.
- Lanteigne, M., *The Role of U.N. Peacekeeping in China's Expanding Strategic Interests*, „Special Report” 2018, no. 430.
- Mapping China's Digital Silk Road* [19 X 2021], <https://reconasia.csis.org/mapping-chinas-digital-silk-road/>.
- Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020* [21 VIII 2020], <https://media.defense.gov/2020/Sep/01/2002488689/-1/-1/1/2020-DOD-CHINA-MILITARY-POWER-REPORT-FINAL.PDF>.
- NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General* [XII 2020], https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf.
- „NATO: A Changing Alliance in a Changing World”. *Speech by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen to the Paul H. Nitze School of Advanced International Studies (SAIS) in Washington D.C.* [12 V 2011], https://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_73986.htm.
- North Atlantic Treaty Organization*, <http://www.nato.int>.

Phillips, T.M. & Cole, A., *Visions of Warfare 2036*, Norfolk 2016.

Robust. Resilient. Sustainable. Integrated Security for Germany. National Security Strategy [VI 2023], <https://www.nationalesicherheitsstrategie.de/National-Security-Strategy-EN.pdf>.

S.1260 – *United States Innovation and Competition Act of 2021*, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/1260/text>.

Tidey, A., *Europe is fretting over China owning key EU infrastructure. Here's why* [10 XI 2022], <https://www.euronews.com/my-europe/2022/11/10/heres-how-china-could-use-its-ownership-of-eu-critical-infrastructure-to-exert-pressure>.

Treasury Sanctions Russian Proxy Wagner Group as a Transnational Criminal Organization [26 I 2023], <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1220>.

Ukraine war: What support is China giving Russia? [20 III 2023], <https://www.bbc.com/news/60571253>.

Beata Górka-Winter – dr politologii, adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Wewnętrznego na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. ORCID: 0000-0002-6083-9786